

## Kapitola 20

# Lidskoprávní rozměr české zahraniční politiky

*Veronika Bílková*

Hlavními událostmi roku 2011 souvisejícími se zahraniční politikou ČR v oblasti lidských práv bylo přijetí nové Koncepce zahraniční politiky ČR, znovuzvolení ČR do Rady OSN pro lidská práva a smrt Václava Havla. Tyto události český přístup k dané oblasti poněkud pozměnily, jejich dopady však zatím nejsou jednoznačné. Základní agenda zahraniční lidskoprávní politiky navíc zůstala v podstatě konstantní: ČR dále naplňovala své mezinárodní závazky ze smluv na ochranu lidských práv, prosazovala své lidskoprávní priority a rozvíjela projekty transformační spolupráce.

### LIDSKOPRÁVNÍ ROZMĚR ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITIKY: VÝCHODISKA A POLITICKÝ KONTEXT

Z hlediska ideových východisek lze rok 2011 rozdělit do dvou období. Mezník mezi nimi představuje přijetí nové *Koncepce zahraniční politiky České republiky*,<sup>1</sup> k němuž došlo 20. 7. 2011. Do té doby se zahraniční politika, včetně politiky lidskoprávní, opírala o *Programové prohlášení vlády České republiky* z 4. 8. 2010.<sup>2</sup> Programové prohlášení charakterizovalo podporu lidských práv a základních svobod ve světě za „jedno z profilových témat zahraniční politiky ČR“ (s. 13) a připomnělo tematické priority, které ČR v této oblasti sleduje. Tyto priority byly podrobněji rozvedeny v dokumentu nazvaném *Tematické priority zahraniční politiky ČR v oblasti lidských práv*,<sup>3</sup> jenž vznikl jako interní materiál MZV v roce 2007 a zveřejněn byl v létě 2010. Programové prohlášení též zdůraznilo význam transformační politiky, jejímž cílem je napomáhat rozvoji demokracie či přechodu k ní ve vybraných státech světa. Základní zásady, úkoly a priority této politiky jsou obsaženy v *Koncepci transformační politiky*<sup>4</sup> z 5. 7. 2010.

*Koncepce zahraniční politiky České republiky* z léta 2011 (dále Koncepce) zaplnila mezeru, která v této oblasti existovala od poloviny předchozího desetiletí v důsledku toho, že nedošlo k doplnění, ani nahrazení starší *Koncepce zahraniční politiky České republiky na léta 2003–2006*. Z tohoto hlediska bylo její přijetí přínosem. Pa-

sáže věnované lidskoprávní dimenzi zahraniční politiky ČR ovšem působí matoucím dojmem a odchyľují se od přístupu většiny starších dokumentů, včetně *Programového prohlášení z roku 2010*. Konstantní zůstává to, že podpora dodržování lidských práv a demokracie je dále řazena mezi zahraničněpolitické priority ČR (bod 3) a „*nezcizitelnost přirozených lidských práv /.../ a princip vlády práva*“ (bod 2.3) se označují za základní hodnoty, z nichž ČR vychází. Odlišně je naopak pojata pasáž specificky věnovaná podpoře demokracie a lidských práv (bod 4.5). Pasáž smazává rozdíl, jenž dosud existoval mezi lidskoprávní zahraniční politikou jako takovou a politikou transformační, a první explicitně označuje za součást druhé.<sup>5</sup>

Koncepce zdůrazňuje, že ČR má strategický zájem na tom, aby „*bylo v celém světě co nejvíce demokratických, stabilních a odpovědných států*“. Demokracie garantuje kvalitu života a udržitelný rozvoj, proto je třeba ji co nejvíce šířit, a to jak bilaterální cestou, tak prostřednictvím mezinárodních fór. Česká republika by při tom měla využít své vlastní historické zkušenosti a v jejím světle by se měla zaměřit na státy, které „*jsou jí kulturně, geograficky, historicky, nebo jinak blízké*“. Koncepce konkrétně uvádí státy východní Evropy a západního Balkánu, podotýká ale, že orientace se může změnit v závislosti na potřebách ČR. Mezi tematické priority transformační politiky text řadí „*všestrannou podporu občanské společnosti a obránců lidských práv, nezávislá média a zajištění svobodného přístupu k informacím, posilování právního státu, řádnou a demokratickou veřejnou správu*“. Z odkazu na Program transformační spolupráce a na spolupráci s místní občanskou společností lze vyvodit, že transformační politika má být i nadále realizována hlavně skrze společné projekty českých a zahraničních nevládních organizací.

Tematické priority transformační politiky převzaly část dosavadních tematických priorit lidskoprávní zahraniční politiky obecně. Ty původní priority, které nejsou navázány na šíření demokracie, ve výčtu uvedeném v bodu 4.5 chybějí. To ale neznamená, že z Koncepce zcela vypadly. Jsou obvykle inkorporovány do pasáží zabývajících se členstvím ČR v mezinárodních organizacích. V rámci OSN, zejména Rady pro lidská práva, se chce ČR věnovat zejména „*problematice svobody projevu, obhájců lidských práv, zákazu mučení a boje proti flagrantnímu porušování lidských práv v jednotlivých zemích*“ (bod 4.1.1). V Radě Evropy si pro změnu klade za cíl podporovat např. boj proti trestu smrti, práva menšin nebo prosazování rovnosti mužů a žen. Zvláštní kapitolou je Evropská unie, která si sama postupně buduje stále ambicióznější lidskoprávní zahraniční politiku. ČR chce usilovat o to, aby tato politika „*byla realistická a reflektovala historické odlišnosti i budoucí potenciál dnešního různorodého světa*“ (bod 4.1.2) a aby rozumně využívala dostupné finanční nástroje, hlavně Evropský nástroj pro demokracii a lidská práva.

Nová Koncepce je zatím opravdu „nová“ a teprve čas ukáže, nakolik se osvědčí. Přístup k lidskoprávní dimenzi ale budí rozpaky. Ztotožnění této dimenze s transformační politikou jde proti dosavadní tradici<sup>6</sup> a nezdá se příliš šťastné. Jistě, lidská práva a demokracie spolu úzce souvisejí a právě demokratické zřízení nabízí nejlepší garanci toho, že práva jednotlivců nebudou porušována. To ovšem neznamená, že demokratické státy nemají své lidskoprávní problémy a že nastolením demokracie je otázka dodržování lidských práv automaticky vyřešena. Stejně tak to neznamená, že zlepšení

stavu lidských práv v určité zemi lze dosáhnout jedině vybudováním demokracie v ní – důraz na tento prvek může být i kontraproduktivní, neboť státy nebývají ochotny dělat ústupky, je-li zjevné, že konečným cílem je změna jejich politického zřízení.

Některá lidskoprávní témata, včetně významné části dosavadních tematických priorit lidskoprávní zahraniční politiky ČR, navíc s šířením demokracie příliš nesouvisí. Řešit tuto potíž jejich vytlačěním do kapitol věnovaných mezinárodním organizacím je problematické. Dané pojetí totiž může vzbudit dojem, že určité otázky jsou vhodné jen pro multilaterální diplomacii, ještě obvykle v rámci jedné specifické organizace. Tak to ale není. Neexistuje žádný důvod proč např. zákaz mučení vázat na Radu OSN pro lidská práva či OSN jako takovou a neprosazovat jej třeba v bilaterálních vztazích. Umístění lidskoprávních priorit do různých částí Koncepce navíc vede k tomu, že tato dimenze zahraniční politiky působí nekoherentně. Je tomu tak tím spíše, že v souvislosti s přijetím Koncepce přestaly platit *Tematické priority zahraniční politiky ČR v oblasti lidských práv* (k 13. 7. 2011). ČR tak v současné době opět nemá dokument, který by přehledně a na jednom místě vymezoval hlavní tematické (a popř. jiné) priority její lidskoprávní zahraniční politiky.

Lidskoprávní dimenzí zahraniční politiky se kromě Koncepce zabývá rovněž druhý významný dokument přijatý v roce 2011, *Bezpečnostní strategie ČR*.<sup>7</sup> Strategie řadí „podporu demokracie, základních svobod a principů právního státu“ mezi strategické zájmy ČR (bod 14). Uvádí také, že ČR je „připravena podílet se i na případných donucovacích akcích mezinárodního společenství, podniknutých s cílem zabránit masivnímu porušování lidských práv a zejména genocidě a dalším zločinům proti lidskosti. V této souvislosti ČR podporuje další rozvoj konceptu ‚odpovědnosti chránit‘ přijatého Valným shromážděním OSN“ (bod 45). V obou bodech dokument navazuje na Bezpečnostní strategii z roku 2003 a aktualizuje ji ve světle nového vývoje, zejména vývoje konceptu odpovědnosti za ochranu.<sup>8</sup>

Obdobně jako v předchozích letech, ani v roce 2011 se lidskoprávní dimenze české zahraniční politiky nestala předmětem živější veřejné *politické debaty*. S ohledem na přípravu a přijetí nové Koncepce tato skutečnost jistě překvapí. Lze ji interpretovat třemi způsoby: na směřování lidskoprávní politiky je obecný konsenzus, a není proto třeba o tématu diskutovat; na směřování lidskoprávní politiky není konsenzus, přesto vláda nepovažuje za nutné o tématu diskutovat; určitá debata proběhla, ale za zavřenými dveřmi. Je pravděpodobně, že všechna tři vysvětlení mají určitý díl pravdy. Lidskoprávní dimenze zahraniční politiky byla nejspíše při přípravě Koncepce předložena k diskusi během převážně neveřejných jednání, vyslyšeny (a snad i přizvány) byly ale jen ty hlasy, jež podporují zvolené nastavení této dimenze, včetně důrazu na propojení lidskoprávní a transformační agendy. Je otázkou, nakolik je takovýto postup sám o sobě slučitelný s principy demokratického právního státu, ve kterém by klíčové otázky domácí i zahraniční politiky měly být otevřeny veřejné debatě.

Lidským právům nebyl věnován větší prostor ani při prezentaci zahraničních priorit ČR pro rok 2011 v Zahraničním výboru Poslanecké sněmovny PČR 2. 3. 2011. Vzhledem k tomu, že lidská práva mezi vytýčenými prioritami přímo nefigurovala,<sup>9</sup> omezil se první náměstek ministra zahraničních věcí Jiří Schneider, jenž priority uváděl, na obecné konstatování, že „transformace spolu s lidskými právy zůstává českou

*vlajkovou lodí*“.<sup>10</sup> Poznámka nevyvolala žádnou diskusi. Totéž se opakovalo, když ministr Karel Schwarzenberg představoval 24. 5. 2011 zahraničnímu výboru chystanou Koncepti zahraniční politiky. Lidskoprávní dimenze byla zmíněna na konci ministerské řeči, kdy uvedl: „*Jelikož ČR získala v uplynulých letech určité mezinárodní uznání svou politikou obhajoby lidských práv ve světě, počítá nová koncepce také s kontinuitou této osy zahraniční politiky.*“<sup>11</sup> Stojí za povšimnutí, že zde zástupci MZV od podřazování lidskoprávní politiky pod politiku transformační upouštějí a mluví explicitně (a ve druhém případě dokonce výlučně) o lidských právech.

Přes absenci širší politické debaty se v roce 2011 objevilo téma, které upoutalo větší pozornost. Jednalo se o události arabského jara a zejména pak o vývoj v Libyi. Povstání proti režimu Muammara Kaddáfího a následný zásah mezinárodní koalice byly od počátku na domácí i zahraniční scéně interpretovány optikou ochrany lidských práv a implementace „odpovědnosti za ochranu“. V odsouzení násilí vůči civilistům spáchaného Kaddáfího režimem panoval mezi českými politiky konsensus. Určité odlišnosti se naopak projeví v názorech na to, jak na tyto krutosti reagovat a zejména zda je vhodné v Libyi intervenovat vojensky. Hlavními stoupenci zásahu byli bývalý prezident V. Havel a, v menší míře, premiér Petr Nečas. Havel volal po vojenském řešení od počátku krize v Libyi, přičemž jako jediný nekladl důraz na získání mandátu Rady bezpečnosti.<sup>12</sup> Nečas naopak zásah podporoval pouze za podmínky, že bude mít jasný právní základ.<sup>13</sup>

Opatrnější postoj zastávali ministr K. Schwarzenberg a prezident Václav Klaus. Ačkoli oba souhlasili s tím, že případný zásah by vyžadoval autorizaci OSN, dlouho dávali přednost tomu, aby k zásahu vůbec nedošlo a krize byla řešena mírovými prostředky.<sup>14</sup> Podobné stanovisko zaujali i představitelé opozice.<sup>15</sup> Vzhledem k tomu, že vojenský zásah nakonec mandát Rady bezpečnosti OSN získal, nevyvolala jeho realizace na české politické scéně větší diskuse. Shoda panovala rovněž v tom, že i když zásah byl legální a vhodný, ČR by se do něj zapojit neměla. Toto stanovisko jasně zaznělo ze strany MZV i různých politických stran též při projednávání situace v Libyi Poslaneckou sněmovnou na konci března.<sup>16</sup> Velký vliv na opatrnost přístupu měly přitom jednak reminiscence na události v Kosovu v roce 1999, které v diskusi opakovaně zaznívaly, jednak obavy z toho, jakým směrem se vývoj v Libyi po pádu Kaddáfího režimu může vydat. Za zmínku dále stojí, že i když akce v Libyi byla rámována konceptem „odpovědnosti za ochranu“, čeští politici na tento koncept – možná i z důvodů jeho neznalosti – přímo neodkazovali. Podpora vojenského zásahu vedeného snahou chránit lidská práva nicméně ukazuje, že velká část z nich s podstatou konceptu souhlasí.

## LIDSKOPRÁVNÍ ROZMĚR ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITIKY: AGENDA A UDÁLOSTI

Největším úspěchem lidskoprávní zahraniční politiky ČR v roce 2011 se stalo zvolení naší země do Rady OSN pro lidská práva na období 2011–2014. Vedle toho ČR opět plnila své závazky vyplývající z mezinárodních smluv na ochranu lidských práv, mo-

nitorovala lidskoprávní situaci ve vybraných zemích světa a rozvíjela transformační politiku.

### ***Zvolení ČR do Rady OSN pro lidská práva a působení v Radě***

Rada pro lidská práva je klíčovým orgánem OSN zabývajícím se lidskoprávní agendou. Vznikla v roce 2006 a ČR se ihned stala jedním z jejích prvních členů. Připadl jí ale krátký mandát, a tak v Radě setrvala jen do roku 2007. Již v následujícím roce ale oznámila, že se o místo v Radě hodlá ucházet znovu, a to na období 2011–2014. Kampaň, která vyvrcholila na jaře 2011,<sup>17</sup> kladla důraz na dlouhodobou angažovanost ČR v oblasti ochrany lidských práv ve světě. Specifické otázky a úkoly, na které se Česká republika plánovala během působení v Radě zaměřit (jakýsi volební program), byly shrnuty v sérii dobrovolných příslibů a závazků notifikované v únoru 2011.<sup>18</sup> Závazky se týkají jak domácí, tak zahraniční politiky. Druhá kategorie zahrnuje většinu z tradičních lidskoprávních tematických priorit ČR, jakými jsou zákaz mučení, podpora nevládních organizací, šíření demokracie či spolupráce s kontrolními lidskoprávními mechanismy OSN. Přibyla též některá nová témata, např. ochrana práv dětí či podpora budování míru.

Volby do Rady proběhly 20. 5. 2011 ve Valném shromáždění OSN. Česká republika při nich získala hlasy 148 států (ze 191 přítomných), a stala se tak nejméně úspěšným kandidátem z východoevropské skupiny, do níž jsme v OSN stále řazeni. Kromě ČR bylo z této skupiny zvoleno ještě Rumunsko (131 hlas), neuspěla naopak Gruzie (89 hlasů). Relativní slabost protikandidátů se vedle dobře vedené kampaně stala hlavním důvodem českého úspěchu. Svého místa v Radě se ČR formálně ujala 18. 6. 2011. O necelé tři měsíce později, v září 2011, zveřejnilo MZV na svých stránkách nový výčet priorit ČR v Radě pro lidská práva.<sup>19</sup> Výčet se liší od dobrovolných příslibů a závazků ve dvou směrech. Za prvé, mimo priorit tematických uvádí i priority teritoriální, mezi něž řadí Barmu a Bělorusko (a Kubu, jež ovšem momentálně není předmětem užšího zájmu Rady). Za druhé, tematické priority jsou okleštěny o nová témata a zahrnují jen podporu občanské společnosti, obránců lidských práv a nevládních organizací, podporu svobody názoru a projevu, vč. svobody médií, svobodu sdružování a shromažďování, prosazování spolupráce států s mezinárodními mechanismy na ochranu lidských práv a zákaz mučení. Tento posun priorit je i ve světle toho, že v mezidobí byla přijata nová koncepce zahraniční politiky (a přestaly platit Tematické priority) a že ČR dávala od roku 2010 najevo připravenost opustit striktně dané teritoriální priority, zarážející a svědčící o jisté nekonzistenci přístupu.

Vlastní působení ČR v Radě pro lidská práva v období od června do prosince 2011 zahrnovalo účast na jednom řádném a dvou mimořádných zasedáních. Řádné (18.) zasedání proběhlo ve dnech 12.–30. září v Ženevě.<sup>20</sup> Ve svém prvním vystoupení ČR, jíž zde zastupovala vedoucí stálé mise v Ženevě Kateřina Sequensová, zdůraznila – zcela v duchu nové Koncepce – úzkou vazbu mezi demokracií a ochranou lidských práv a ocenila roli, kterou v tomto ohledu sehrávají obránci lidských práv a zvláštní procedury OSN. Během dalších jednání ČR vystoupila k situaci v Bělorusku, Jemenu, Libyi, Súdánu a Sýrii a zapojila se do interaktivního dialogu ke stavu lidských práv v Kambodži a Somálsku. Vystoupení byla většinou kritická a poukazovala na závažná



porušování lidských práv v cílových zemích. Po tematické stránce se ČR angažovala zejména ve prospěch rezolucí týkajících se svobody projevu na internetu, prevence porušování lidských práv a pronásledování osob spolupracujících s mechanismy OSN. Její sympatie (a hlas) naopak nezískaly např. rezoluce o vztahu lidských práv a jednostranných sankcí nebo o použití žoldníků k potlačování práv národů na sebeurčení. Za tímto postojem je třeba vidět sympatie pro unilaterální kroky některých zemí (např. sankce USA vůči Kubě) v prvním a přesvědčení o tom, že o tématu žoldnictví by se mělo diskutovat mimo Radu pro lidská práva, ve druhém případě.

Mimořádná zasedání Rady konaná ve druhé polovině roku 2011 (22. srpna a 2. prosince) z iniciativy Evropské unie se obě zabývala lidskoprávní situací v Sýrii. Na prvním zasedání rozhodla Rada o tom, aby do Sýrie byla vyslána vyšetřovací komise k prošetření informací o hrubém porušování lidských práv v zemi. Česká republika tento krok podpořila.<sup>21</sup> Na druhém zasedání Rada projednala zprávu komise, která Sýrii vinila ze spáchání zločinů proti lidskosti, a odsouhlasila zřízení mandátu zvláštního zpravodaje pro Sýrii. ČR toto opatření opět podpořila a do závěrečné rezoluce prosadila odkaz na koncept odpovědnosti za ochranu.<sup>22</sup> Odkaz by mohl usnadnit předání situace v Sýrii Mezinárodnímu trestnímu soudu a popř. i posílení sankčních opatření proti Sýrii ze strany Rady bezpečnosti OSN.

Celkově lze říci, že během prvního půl roku svého působení v Radě OSN pro lidská práva se ČR chovala aktivně a pokoušela se realizovat své lidskoprávní priority. Držela se přitom spíše toho vymezení priorit, jež MZV zveřejnila na své webové stránce v dubnu (s důrazem na klasická česká témata a s primární orientací na některé země), než toho, k čemu se zavázala v dobrovolných příslibech a závazcích z února 2011. Vzhledem k tomu, že se ČR prozatím zúčastnila jen tří zasedání Rady, je na vyzovování závěrů o tom, jak svého členství v tomto orgánu využije, ještě brzy. Dosaďovací postoje nicméně potvrzují jistou nekonzistenci v přístupu k cílům lidskoprávní zahraniční politiky, nebo přinejmenším v prezentaci těchto cílů navenek.

### ***Plnění závazků vyplývajících z mezinárodních smluv na ochranu lidských práv***

V rámci dobrovolných příslibů a závazků připravených během kampaně do Rady pro lidská práva ČR mj. přislíbila ratifikovat některé nové mezinárodní lidskoprávní smlouvy a implementovat závazky z těch smluv, kterými je již vázána. K žádné ratifikaci v roce 2011 nedošlo, na půdě OSN ale ČR dostala prostor ukázat, jak si vede při naplňování *Mezinárodní úmluvy o odstranění všech forem rasové diskriminace* (1965) a *Úmluvy o právech dítěte* (1989). Periodické zprávy o stavu implementace těchto smluv odevzdala ČR již v roce 2010,<sup>23</sup> k jejich projednání v příslušných výborech OSN ale došlo až v průběhu léta 2011. Diskuse a doporučení výboru<sup>24</sup> týkající se *Mezinárodní úmluvy* nepřinesly mnoho nového. Česká republika byla jako tradičně kritizována hlavně v souvislosti s postavením romské menšiny (zvláštní školy, sterilizace romských žen aj.).

Překvapivěji vyzněly diskuse a doporučení k *Úmluvě o právech dítěte*.<sup>25</sup> Ačkoli obecně byl stav ochrany práv dětí v ČR hodnocen pozitivně, některé nástroje jeho zajišťování se nesetkaly s pochopením. Kromě dětských domovů měl výbor výhrady především vůči tzv. babyboxům, což mu zcela výjimečně zajistilo pozornost českých

médií a širší veřejnosti.<sup>26</sup> Nově byla v roce 2011 odevzdána třetí periodická zpráva o plnění závazků z *Mezinárodního paktu o občanských a politických právech* (1966),<sup>27</sup> která se svého projednání dočká v roce 2012. Průběh i závěry tohoto projednání budou velmi důležité, neboť právě na lidská práva obsažená v Mezinárodním paktu – např. zákaz mučení, nebo svobodu slova – klade ČR důraz ve své zahraniční politice, a její vlastní pochybení v této sféře jsou proto na mezinárodní scéně bedlivě sledována. Kromě OSN posuzovala v roce 2011 situaci v ČR rovněž Rada Evropy, která se zaměřila na ochranu menšin. Kritiku opět sklidilo postavení romské menšiny, pozitivně byla naopak hodnocena některá opatření proti extremismu.<sup>28</sup>

I v roce 2011 čelila ČR sérii individuálních stížností k *Výboru OSN pro lidská práva* v Ženevě a k *Evropskému soudu pro lidská práva* ve Štrasburku. Výbor řešil pět českých kauz, které se všechny týkaly restituce majetku zabaveného emigrantům v letech 1948–1989. Tři stížnosti byly z formálních důvodů odmítnuty jako nepřijatelné,<sup>29</sup> ve dvou dal Výbor stěžovatelům za pravdu a konstatoval porušení jejich práva na rovnost před zákonem (z důvodu podmínění restituce českým občanstvím).<sup>30</sup> Evropský soud byl konfrontován s více než čtyřmi desítkami stížností směřujících proti ČR.<sup>31</sup> Zhruba polovina z nich byla shledána nepřijatelnou či vyškrtuta ze seznamu z důvodu nezájmu stěžovatelů, nebo uzavření smíru mezi nimi a státem. V kauzách, jež byly posouzeny meritorně, Soud obvykle shledal porušení práv garantovaných Evropskou úmluvou.

Porušení se nejčastěji týkala práva na spravedlivý proces (absance přístupu k soudům apod.).<sup>32</sup> Dotčeno bylo též právo na soukromý a rodinný život (práva otců a matek na přístup k dětem)<sup>33</sup> a zákaz mučení v kombinaci s právem na účinné opravné prostředky (porušení principu *non-refoulement* při vyhoštění cizince).<sup>34</sup> V ČR asi největší pozornost vzbudila kauza bývalé prokurátorky Brožové-Polednové, která si ve Štrasburku stěžovala na to, že v trestním řízení proti ní byla porušena zásada legality (*nullum crimen sine lege*) a principy spravedlivého procesu. Evropský soud stížnost odmítl jako zjevně neopodstatněnou s tím, že vražda, za kterou byla Brožová-Polednová odsouzena, byla trestným činem již v 50. letech a že řízení vedené proti ní odpovídalo standardům spravedlivého procesu.<sup>35</sup>

### ***Prosazování priorit ČR v oblasti lidských práv.***

V roce 2009 ČR započala odklon od úzce pojatých teritoriálních priorit, v roce 2011 ukončila platnost dokumentů definujících její tematické priority. Navzdory tomu zůstávají oba typy priorit v české zahraniční politice přítomny. Je to logické, neboť stát naší velikosti (a zřejmě žádný stát) nemá prostředky věnovat se lidskoprávní agendě komplexně, a potřebuje se proto specializovat. Nejednoznačnost ohledně priorit v Radě pro lidská práva nicméně ukazuje, že ČR ještě ve svém směřování nemá zcela jasno a váhá mezi staršími prioritami a jejich redefinicí v nové Konceptci. Mezi tematickými prioritami dále významné místo zastává např. podpora občanské společnosti či prosazování svobody projevu. Česká republika kladla na tato témata důraz v rámci Rady OSN pro lidská práva, v příslušných orgánech EU (COHOM, COJUR apod.) i v bilaterálních vztazích.

Z hlediska teritoriálního zůstávají hlavními adresáty lidskoprávní kritiky ČR Barma, Bělorusko, Čína a Kuba. Velkou pozornost věnovala Česká republika rovněž situaci na Ukrajině, v severní Africe a v Sýrii. *Barma* byla předmětem zájmu ČR zejména s ohledem na potlačování politické opozice v zemi. ČR sledovala osudy představitelů této opozice, hlavně známé disidentky Su Ťij,<sup>36</sup> a vyjadřovala podporu demokratizaci země.<sup>37</sup> V únoru uspořádalo MZV mezinárodní konferenci k situaci v Barmě,<sup>38</sup> které se zúčastnil i ministr Schwarzenberg. Pokračoval také projekt integrace barmských uprchlíků, přesídlených během posledních let do ČR, do české společnosti.<sup>39</sup>

Podobně jako Barma i *Bělorusko* se v roce 2011 stalo terčem kritiky ČR primárně v souvislosti s opatřeními namířenými proti opozici.<sup>40</sup> Česká republika odsuzovala soudní procesy, jež byly s opozičními lidry vedeny, a vyzývala k ukončení politické represe v zemi. Ministr Schwarzenberg explicitně uvedl, že „není možné, abychom trpěli v 21. století čistou diktaturu uprostřed Evropy“.<sup>41</sup> Znepokojení nad vývojem v Bělorusku dala ČR najevo rovněž tím, že v dubnu 2011 požádala spolu s dalšími státy v rámci OBSE o spuštění tzv. Moskevského mechanismu. Mechanismus umožňuje vyslat do určité země expertní misi, která má za úkol vyhodnotit stav dodržování lidských práv. Závěry této mise vyzněly vůči Bělorusku, které ji na své území ani nepustilo, kriticky, což jen dále potvrdilo obavy ČR o směřování této východoevropské země.<sup>42</sup>

Otázka dodržování lidských práv v *Číně* byla opět nazírána hlavně prizmatem situace v Tibetu. Přispěla k tomu i návštěva dalajlamy, kterého přijal jak bývalý prezident Havel, tak ministr Schwarzenberg.<sup>43</sup> Velký úspěch měla akce *Vlajka pro Tibet*, do níž se zapojilo téměř 400 radnic.<sup>44</sup> *Kuba* na sebe v roce 2011 poutala menší pozornost ČR než v minulých letech, byť pokračovala „poslanecká turistika“ na ostrov<sup>45</sup> a MZV kondolovalo k úmrtí několika kubánských disidentů.<sup>46</sup> Více než v minulosti se naopak do hledáčku lidskoprávní politiky ČR dostala *Ukrajina*. Stalo se to v souvislosti s odsouzením bývalé premiérky Tymošenkové, které ČR nepřijala s pochopením. MZV k němu uvedlo: „*Tento krok, přestože soudem právně odůvodněný, jasně ukazuje na značné rozdíly v chápání spravedlnosti a rozdílů mezi trestní a politickou odpovědností v EU a na Ukrajině a odhaluje trvajících rozpory mezi jejich právní kulturou. ČR nemůže uznat soudní verdikt, který by mohl být na základě nedokonalé či zastaralé legislativy využit ‚cui bono‘ v politickém boji.*“<sup>47</sup>

Během roku 2011 si ČR musela vyjasnit, jaký postoj zaujme k událostem v *arabském světě*. Vzhledem k tomu, že lidová povstání byla vedena pod hesly demokracie a lidských práv, vyjadřovala jim ČR sympatie. Současně ale zachovávala opatrnost, neboť nebylo jisté, zda se vývoj v arabském světě skutečně bude ubírat směrem k demokracii a lidským právům. Ve vztahu k zemím, kde došlo k předání moci relativně rychle a pokojně (Tunisko a Egypt), se ČR omezila na nabídku pomoci s transformací a budováním právního státu.<sup>48</sup> Naopak vůči státům, kde propukly masivní boje mezi vládou a nespokojeným obyvatelstvem (Libye a Sýrie), vystupovala ČR razantněji. I zde se objevily nabídky pomoci s demokratizací,<sup>49</sup> převažovalo ale odsouzení násilností vůči civilistům, výzvy k jejich ukončení a návrhy na řešení situace na mezinárodní úrovni. Návrhy zahrnovaly předání situace v Libyi a Sýrii k Meziná-



rodnímu trestnímu soudu, přijetí sankcí a, v krajním případě, vojenský zásah (s mandátem Rady bezpečnosti OSN).<sup>50</sup>

Česká republika také patřila k zemím, které relativně záhy uznaly vládu Národní přechodné rady v Libyi a navázaly s ní styky.<sup>51</sup> Stojí za povšimnutí, že na rozdíl od prostředí Rady pro lidská práva při tom jen zřídka používala odkazy na koncept odpovědnosti za ochranu. Zajímavý vývoj nastal na podzim, kdy nevládní organizace Amnesty International přinesla informace, podle nichž měla ČR, spolu s jinými státy, dodávat autoritativním vládám Blízkého východu (konkrétně Libye, Egypta a Jemenu) zbraně, které byly následně použity v bojích proti povstalcům.<sup>52</sup> Česká republika se proti těmto obviněním ohradila. Nepopřela sice, že určité zbraně z ČR do oblasti skutečně odešly, uvedla ale, že se obvykle jednalo jen o součástky a náhradní díly na údržbu dříve dodané vojenské techniky, že tato technika nebyla použita proti civilistům a že české dodávky tvořily jen zlomek celkového importu do cílových zemí. Současně ČR zdůraznila, že „MZV ČR posuzuje žádosti o vývoz vojenského a nevojenského materiálu podle řady kritérií. Jedním z nich je respekt k lidským právům.“<sup>53</sup> Přes toto vysvětlení vrhla aféra stín na českou politiku vůči zemím Blízkého východu a nastínila známé téma o tom jak sladit zájem o dodržování lidských práv ve světě s ekonomickými zájmy.<sup>54</sup>

### **Transformační politika**

Transformační politika posílila v roce 2011 svůj význam. Z jedné ze složek lidskoprávní zahraniční politiky se po přijetí Koncepce formálně změnila ve složku klíčovou, která by měla zastřešovat veškeré další aktivity v dané oblasti. V souladu s tím se ČR více než dříve snažila poukazovat na mezinárodní scéně na své zkušenosti s demokratizačním procesem a nabízet jiným státům svou pomoc v této oblasti. Základem transformační politiky nicméně zůstaly projekty transformační spolupráce, realizované s finanční podporou MZV na úrovni občanské společnosti, ve spolupráci nevládních organizací z ČR a z cílových zemí (Barma, Bělorusko, Bosna a Hercegovina, Gruzie, Irák, Kosovo, Kuba, Moldavsko, Srbsko a Ukrajina a v roce 2012 mimořádně Egypt). Projekty vybírá MZV ve veřejném výběrovém řízení. Od roku 2010 se v tomto řízení postupuje podle pravidel zakotvených v *Programu transformační spolupráce*, který tvoří přílohu *Koncepce transformační politiky* (2010).

Výběrové řízení na rok 2011 proběhlo na konci roku 2010 a uspělo v něm osmnáct projektů.<sup>55</sup> V reakci na události „arabského jara“ vyhlásilo MZV v létě 2011 poprvé mimořádné výběrové řízení, a to na podporu projektů spolupráce v regionu severní Afriky.<sup>56</sup> Do soutěže bylo přihlášeno šest projektů, z nichž čtyři MZV přijalo a finančně podpořilo.<sup>57</sup> V září 2011 vyhlásilo MZV řádné výběrové řízení na rok 2012.<sup>58</sup> Klíčovými oblastmi zůstaly v souladu s *Koncepcí transformační politiky* podpora rozvoje občanské společnosti, spolupráce s místními samosprávami, média, mládež a vzdělávání a obránci lidských práv. Do soutěže se přihlásilo 47 projektů, z nichž uspěly 24 a další čtyři byly zařazeny na rezervní listinu.<sup>59</sup> Poněkud překvapivě se nejvíc přijatých projektů zaměřuje na Gruzii. Mezi žadateli si nejlépe vedl Člověk v tísni s pěti projekty, rozložení projektů bylo ale vcelku diverzifikované (zbylých 19 projektů si rozdělilo 13 organizací).

Projekty transformační spolupráce byly hlavním, ne však jediným nástrojem realizace transformační politiky v roce 2011. MZV se pokoušelo napomáhat demokratickému rozvoji v cílových zemích i jinak, např. prominutím vízových poplatků studentům a lidskoprávním aktivitám z Běloruska,<sup>60</sup> nebo vyčleněním prostředků pro kubánské či běloruské disidenty. MZV též podporovalo další posílení platformy DEMAS, která vznikla v roce 2008 a sdružuje jedenáct českých nevládních organizací zaměřujících se na podporu demokracie a lidských práv.<sup>61</sup> MZV též zapracovalo na lepší propagaci transformační politiky uvnitř ČR a konečně po mnoha letech aktualizovalo své internetové stránky. Ty nyní přinášejí přehledný souhrn informací o projektech transformační spolupráce realizovaných od roku 2005 do současnosti i další relevantní a zajímavé údaje.<sup>62</sup>

## LIDSKOPRÁVNÍ ROZMĚR ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITIKY: IDENTIFIKACE A CHARAKTERISTIKA KLÍČOVÝCH AKTÉRŮ

Nová Koncepce zahraniční politiky vnesla sice změny do orientace lidskoprávní politiky, okruh institucionálních aktérů, kteří se na jejím utváření a realizaci podílejí, ale příliš neovlivnila. Hlavním hráčem, zodpovědným za lidskoprávní a transformační agendu, zůstalo Ministerstvo zahraničních věcí ČR a v jeho rámci zejména Odbor lidských práv a transformační politiky (LPTP). Tento odbor získal v lednu 2011 novou ředitelku, kterou se stala bývalá velvyslankyně v Kosovu Janina Hřebíčková. Rozpočet odboru činil 50 mil. Kč. Z dalších složek MZV se angažovaly např. Odbor OSN, Mezinárodněprávní odbor, Stálé mise v Ženevě, New Yorku, Štrasburku a Vídni a Stálé zastoupení při EU v Bruselu. V omezenější míře se na utváření a realizaci lidskoprávní agendy podílely další resorty (např. Ministerstvo spravedlnosti ČR, v rámci něhož působí zmocněnec pro zastupování státu u Evropského soudu pro lidská práva), Parlament ČR (např. debaty o Libyi) a místní samospráva (zapojení do akce Vlajka pro Tibet, přijetí a integrace barmských uprchlíků apod.).

Konstantní zůstalo též vcelku aktivní zapojení *nevládního sektoru*. Ten zorganizoval v roce 2011 několik akcí na podporu dodržování lidských práv ve světě<sup>63</sup> či na protest proti porušování těchto práv v konkrétních zemích.<sup>64</sup> Největší odezvu v širší veřejnosti opět měl filmový festival dokumentárních filmů o lidských právech *Jeden svět* (One World), pořádaný nevládní organizací Člověk v tísni, který proběhl ve dnech 8.–17. března v Praze a následně v řadě měst po celé ČR. Odbornou veřejnost naopak oslovilo zasedání Fora 2000, konané ve dnech 9.–11. 10. 2011, jež se tentokrát, nepochybně i pod vlivem událostí „arabského jara“, zaměřilo na téma Demokracie a právní stát. Mezi účastníky byli např. zvláštní poradce generálního tajemníka OSN pro prevenci genocidy Francis Deng, prezident Gruzie Michail Saakašvili či nositel Nobelovy ceny za ekonomii Joseph Stiglitz.

V roce 2011 ztratila česká lidskoprávní politika několik významných *představitelů*. Nepochybně nejcitelnější byl odchod bývalé prezidentky V. Havla v samém závěru roku (18. prosince).<sup>65</sup> Havel význam lidských práv a demokracie zdůrazňoval již jako disident proti komunistickému režimu. Později, již coby československý a ná-

sledně český prezident, toto téma aktivně prosazoval na domácí i zahraniční scéně. O prosazování lidských práv se nepřestal snažit ani po odchodu z Hradu v roce 2003. I v dalších letech Havel kritizoval porušování lidských práv v některých státech světa a podporoval aktivisty z těchto států, včetně několika nositelů Nobelovy ceny (dalajlama, Su Ťij z Barmy aj). Ještě v roce 2011 např. zaštil kampaň Amnesty International za propuštění politických vězňů,<sup>66</sup> zúčastnil se Fora 2000 a angažoval se v diskusích o vývoji v Libyi. Havlovy aktivity vzbuzovaly, zvláště v českém prostředí, i řadu výhrad. Ty nejčastěji upozorňovaly na nekonzistenci jeho přístupu a dvojí metr, jímž měřil různým státům. S nepochopením se setkávala i jeho podpora silového řešení lidskoprávních krizí, zejména pak podpora letecké kampaně NATO proti Jugoslávii v roce 1999. Ani Havlovi kritici nicméně nepopírají, že se zasloužil o zviditelnění lidskoprávní politiky ČR a že tato politika stále v mnohém odráží jeho názory a preference.<sup>67</sup>

Nejviditelnějším protagonistou české lidskoprávní zahraniční politiky zůstal po odchodu Havla ministr zahraničních věcí Schwarzenberg. Ten v českém prostředí reprezentuje proud umírněného internacionalismu, který považuje prosazování lidských práv a demokracie za důležitou součást zahraniční politiky, nesouhlasí ale s jejich nadřazením všem ostatním zájmům a vybízí k opatrnosti a uvážlivosti přístupu. Internacionalismus aktivistický, jenž trvá na nekompromisní lidskoprávní politice (přínejmenším vůči k některým státům) a na tom, že v zájmu ochrany lidských práv a demokracie je třeba využívat široké plejády prostředků, včetně případného vojenského zásahu, byl úmrtím bývalého prezidenta citelně oslaben a dnes by jej bylo možno spojovat zejména s nevládním sektorem, např. s aktivitami organizace Člověk v tísni. Na síle naopak lehce nabírá autonomismus, jenž otázky dodržování lidských práv a volby politického zřízení považuje za vnitřní záležitost každého státu. K tomuto proudu se kromě KSČM hlásí v rostoucí míře rovněž prezident Klaus. Debata ohledně Libye nicméně ukázala, že názorové rozdíly mezi těmito třemi proudy nejsou nutně nepřekonatelné a že většina české politické scény se hlásí k mainstreamu (tj. k umírněnému internacionalismu).

## **LIDSKOPRÁVNÍ ROZMĚR ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITIKY V MEDIÁLNÍM, VEŘEJNÉM A AKADEMICKÉM PROSTORU**

Česká zahraniční politika v oblasti lidských práv nebyla nikdy tématem, které by výrazněji oslovovalo česká média, akademickou obec či dokonce širší veřejnost. To ovšem neznamená, že tato oblast zůstává zcela mimo pozornost. České veřejné sdělovací prostředky vcelku pravidelně informovaly o zahraničních lidskoprávních aktivitách ČR. Největší zájem přitom logicky vzbuzovaly ty aktivity, které vyvolaly určité politické kontroverze (např. zásah v Libyi), nebo se přímo dotýkaly občanů ČR (možnost vyslání českých vojáků do Libye). Překvapivá pozornost byla věnována též lidskoprávním akcím nevládního sektoru, včetně různých, často nepočtených demonstrací proti porušování lidských práv ve světě. Širší veřejnost se s lidskoprávními tématy opět seznamovala hlavně díky médiím a festivalu *Jeden svět*, který na-

vštvívalo několik desítek tisíc diváků. V rámci akademické obce si neaktivněji vedlo Centrum pro lidská práva a demokratizaci Masarykovy univerzity v Brně. Centrum, které vzniklo v roce 2009, se zabývá výzkumem lidských práv obecně i rolí těchto práv v zahraniční politice ČR. Organizuje také různé akce a vydává měsíčník (*Bulletin*), který informuje o důležitých otázkách ochrany lidských práv a budování demokracie.<sup>68</sup>

## ZÁVĚR

Rok 2011 byl pro zahraniční politiku České republiky v oblasti lidských práv rokem poněkud ambivalentním. Na straně jedné ČR dosáhla významných úspěchů, zejména opětovného zvolení do Rady OSN pro lidská práva. Na straně druhé ztratila svého mezinárodně nejznámějšího protagonistu, Václava Havla. Sporný je rovněž význam a přínos nové Koncepce zahraniční politiky ČR, která byla v tomto roce přijata. Koncepce podřazuje celou lidskoprávní politiku pod politiku transformační, tj. činí ochranu lidských práv přímo závislou na šíření demokracie, což nemusí být nutně šťastné řešení. Navzdory tomuto koncepčnímu posunu zůstala základní agenda zahraniční lidskoprávní politiky v podstatě konstantní a ČR dále naplňovala své mezinárodní lidskoprávní závazky, snažila se realizovat své lidskoprávní priority a rozvíjela transformační politiku. Výraznější změny nezaznamenalo ani rozložení politických proudů, mezi nimiž dále dominoval umírněný internacionalismus, k němuž se, jak ukázaly např. debaty kolem vývoje v Libyi, hlásí čím dál významnější část české politické reprezentace.

## Poznámky

- <sup>1</sup> *Koncepce zahraniční politiky České republiky*. On-line: [www.mzv.cz/file\(675937/koncepce\\_zahranicni\\_politiky\\_2011\\_cz.pdf](http://www.mzv.cz/file(675937/koncepce_zahranicni_politiky_2011_cz.pdf).
- <sup>2</sup> *Programové prohlášení Vlády České republiky*. On-line: [www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/Programove\\_prohlaseni\\_vlady.pdf](http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/Programove_prohlaseni_vlady.pdf).
- <sup>3</sup> *Tematické priority zahraniční politiky ČR v oblasti lidských práv*. On-line: [www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni\\_vztahy/lidska\\_prava/obecne\\_pokyny\\_eu\\_k\\_lidskym\\_pravam/ceska\\_republika\\_a\\_lidska\\_prava/tematicke\\_priority\\_zahranicni\\_politiky.html](http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/lidska_prava/obecne_pokyny_eu_k_lidskym_pravam/ceska_republika_a_lidska_prava/tematicke_priority_zahranicni_politiky.html).
- <sup>4</sup> MZV ČR: *Transformační politika*. On-line: [www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni\\_vztahy/lidska\\_prava/transformacni\\_spoluprace\\_1/koncepce\\_transformacni\\_spoluprace.html](http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/lidska_prava/transformacni_spoluprace_1/koncepce_transformacni_spoluprace.html).
- <sup>5</sup> Bod 4.5: „ČR se v politice podpory lidských práv a demokracie chová jako aktivní a odpovědný člen mezinárodního společenství. (...) o této podpoře hovoří též jako o transformační politice.“
- <sup>6</sup> Pohlčení lidskoprávní politiky politikou transformační předznamenala již *Koncepce transformační politiky* z roku 2010, podle níž „v zahraničněpolitické praxi nemá smysl oddělovat od sebe problematiku lidských práv a demokracie. Lidská práva jsou substance a demokracie je systém, který nejlépe ze známých způsobů uspořádání společnosti o tuto substanci dbá“ (s. 2).
- <sup>7</sup> *Bezpečnostní strategie České republiky*. On-line: [www.mzv.cz/file\(699914/Bezpecnostni\\_strategie\\_CR\\_2011.pdf](http://www.mzv.cz/file(699914/Bezpecnostni_strategie_CR_2011.pdf).
- <sup>8</sup> Více Bílková, Veronika (2010): *Odpovědnost za ochranu (R2P): Nová naděje nebo staré pokrytectví?* Praha: Univerzita Karlova.

- <sup>9</sup> Lidská práva nicméně úzce souvisí s prioritou Východní partnerství a Balkán, neboť právě tyto dvě oblasti tvoří teritoriální priority transformační politiky.
- <sup>10</sup> PS PČR: Zápis z 9. schůze zahraničního výboru konané dne 2. 3. 2011.
- <sup>11</sup> PS PČR: Zápis z 11. schůze zahraničního výboru konané dne 24. 5. 2011.
- <sup>12</sup> Havel: *Jugoslávie se nesmí opakovat, rychlý zásah v Libyi bude nutný*. Lidové noviny, 7. 3. 2011.
- <sup>13</sup> *Vláda schválila, co má Klaus hájit na summit EU o Libyi*. ČTK, 9. 3. 2011.
- <sup>14</sup> *Klaus se vyslovil proti vojenskému zásahu Západu v Libyi*. ČTK, 7. 3. 2011; *Schwarzenberg: O akci v Libyi lze uvažovat jen s mandátem OSN*. ČTK, 10. 3. 2011.
- <sup>15</sup> L. Zaorálek: *Případný vojenský zásah v Libyi by musela schválit OSN*, 7. 3. 2011. On-line: [www.zkcsssd.cz](http://www.zkcsssd.cz); M. Ransdorf: *Zásah v Libyi jen s mandátem RB OSN*. Haló noviny, 10. 3. 2011.
- <sup>16</sup> PS PČR: Bod 106. Informace ministra zahraničních věcí Karla Schwarzenberga a ministra obrany Alexandra Vondry o situaci v Libyi a na Středním východě. Stenoprotokol, 22. 3. 2011.
- <sup>17</sup> Více viz Bílková, Veronika: *Sňatek z rozumu? Česká republika v Radě OSN pro lidská práva*. Mezinárodní politika, 8/2011, s. 38–40.
- <sup>18</sup> MZV ČR: *Czech Republic. Voluntary Pledges and Commitments*. On-line [www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni\\_vztahy/lidska\\_prava/clenstvi\\_v\\_rade\\_pro\\_lp/kandidatura\\_cr\\_do\\_rady\\_osn\\_pro\\_lidska/kandidatura\\_ceske\\_republiky\\_do\\_rady\\_osn.html](http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/lidska_prava/clenstvi_v_rade_pro_lp/kandidatura_cr_do_rady_osn_pro_lidska/kandidatura_ceske_republiky_do_rady_osn.html).
- <sup>19</sup> MZV ČR: *Priority České republiky v Radě OSN pro lidská práva*, 3. 9. 2011. On-line [www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni\\_vztahy/lidska\\_prava/clenstvi\\_v\\_rade\\_pro\\_lp/zakladni\\_informace\\_o\\_rade\\_pro\\_lidska/priority\\_ceske\\_republiky\\_v\\_rade\\_osn\\_pro.html](http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/lidska_prava/clenstvi_v_rade_pro_lp/zakladni_informace_o_rade_pro_lidska/priority_ceske_republiky_v_rade_osn_pro.html).
- <sup>20</sup> Více o zasedáních a postojích ČR viz MZV ČR: 18. RLP – zhodnocení výsledků zasedání, 3. 10. 2011; UN Doc A/HRC/18/2, *Report of the Human Rights Council on its eighteenth session*, 18. 11. 2011.
- <sup>21</sup> Více viz MZV ČR: 17. zvláštní zasedání k situaci v oblasti lidských práv v Sýrii, 24. 8. 2011; UN Doc. A/HRC/S-17/2, *Report of the Human Rights Council on its seventeenth special session*, 18. 10. 2011.
- <sup>22</sup> Více viz MZV ČR: 17. zvláštní zasedání RLP k situaci v Sýrii, 6. 12. 2011; UN Doc. A/HRC/S-18/2, *Report of the Human Rights Council on its eighteenth special session 2*, 12. 2011.
- <sup>23</sup> UN Doc. CERD/C/CZE/8-9, *Eighth and ninth periodic reports due in 2010, Czech Republic*, 9. 10. 2010; UN Doc. CRC/C/CZE/3-4, *Consideration of reports submitted by States parties under article 44 of the Convention, Third and fourth periodic reports of States parties due in 2008, Czech Republic*, 20. 4. 2010.
- <sup>24</sup> Viz UN Doc. CERD/C/CZE/CO/8-9, *Concluding observations of the Committee on the Elimination of Racial Discrimination. Czech Republic*, 24. 9. 2011.
- <sup>25</sup> UN Doc. CRC/C/CZE/CO/3-4, *Concluding observations: Czech Republic*, 4. 8. 2011.
- <sup>26</sup> Nosálková, Tereza: *OSN kritizuje babyboxy a vyzývá Česko: Dejte dětem úřad*. 25. 6. 2011. On-line: [aktualne.centrum.cz/domaci/spolecnost/clanek.phtml?id=705264](http://aktualne.centrum.cz/domaci/spolecnost/clanek.phtml?id=705264).
- <sup>27</sup> UN Doc. CCPR/C/CZE/3, *Third periodic reports of States parties: Czech Republic*, 28. 11. 2011.
- <sup>28</sup> *Kontrola kvůli menšinám skončila, výsledky budou asi v červnu*. ČTK 15. 4. 2011.
- <sup>29</sup> UN Docs CCPR/C/102/D/1546/2007, *V. H. v. the Czech Republic*, 23. 10. 2011; CCPR/C/103/D/1850/2008, *S. L. v. the Czech Republic*, 1. 12. 2011; CCPR/C/103/D/1847/2008, *Klain v. the Czech Republic*, 8. 12. 2011.
- <sup>30</sup> UN Docs CCPR/C/102/D/1586/2007, *Lange v. the Czech Republic*, 25. 8. 2011; CCPR/C/103/D/1563/2007, *Jünglingová v. the Czech Republic*, 8. 12. 2011.
- <sup>31</sup> Údaje se opírají o informace uvedené v databázi HUDOC. On-line: [www.echr.coe.int/ECHR/EN/hudoc](http://www.echr.coe.int/ECHR/EN/hudoc). Databáze zahrnuje pouze případy, ve kterých Soud přijal rozhodnutí, nebo rozsudek.
- <sup>32</sup> ECHR, *Hubka v. the Czech Republic*, Application no. 500/06, Judgment, 3. 2. 2011; *Palšovic v. the Czech Republic*, Application no. 39278/04, Judgment, 3. 2. 2011; *3A.CZ s.r.o. v. the Czech Republic*, Application no. 21835/06, Judgment, 10. 2. 2011; *Kysilková and Kysilka v. the Czech Republic*, Application no. 17273/03, Judgment, 10. 2. 2011; *Minarik v. the Czech Republic*, Application no. 46677/06, Judgment, 10. 2. 2011; *Golha v. the Czech Republic*, Application no. 7051/06, Judgment, 26. 5. 2011; *Tesař and Others v. the Czech Republic*, Application no. 37400/06, Judgment, 9. 6. 2011;



- Breukhoven v. the Czech Republic*, Application no. 44438/06, Judgment, 21. 7. 2011; *Solaris s.r.o. and Others v. the Czech Republic*, Application no. 8992/07, Judgment, 13. 10. 2011; *Kohlhofer v. the Czech Republic*, Application no. 22915/07, Judgment, 13. 10. 2011; *Minarik and Other v. the Czech Republic*, Application no. 10583/09, Judgment, 2011; *Janyr and Others v. the Czech Republic*, Applications no. 12579/06, 19007/10 and 34812/10, Judgment, 13. 10. 2011; *Tieze and Semeráková v. the Czech Republic*, Applications no. 26908/09 and 30809/10, Judgment, 13. 10. 2011; *Sury v. the Czech Republic*, Application no. 16299/10, Judgment, 13. 10. 2011.
- <sup>33</sup> ECHR, *Bergmann v. the Czech Republic*, Application no. 8857/08, Judgment, 27. 10. 2011; *Prodělalová v. the Czech Republic*, Application no. 40094/08, Judgment, 20. 12. 2011.
- <sup>34</sup> ECHR, *Diallo v. the Czech Republic*, Application no. 20493/07, Judgment, 23. 6. 2011.
- <sup>35</sup> ECHR, *Polednová v. the Czech Republic*, Application no. 2615/10, Judgment, 21. 6. 2011.
- <sup>36</sup> *Schwarzenberg telefonicky podpořil barmskou disidentku Su Tjį*. ČTK, 28. 2. 2011.
- <sup>37</sup> *Havel a Schwarzenberg chtějí větší tlak na demokratizaci Barmy*. ČTK, 15. 2. 2011.
- <sup>38</sup> *V Černinském paláci se koná konference o situaci v Barmě*. ČTK, 15. 2. 2011.
- <sup>39</sup> *Uprchlí Barmáci žijící v Brandýse n. L. se dobře začlenili*. ČTK, 22. 9. 2011.
- <sup>40</sup> Viz MVZ ČR: *Prohlášení k rozsudku nad Andrejem Sannikovem*, 16. 5. 2011; *Prohlášení k dalším rozsudkům nad běloruskými opozičními představiteli*, 27. 5. 2011; *Prohlášení k zatčení Aljaksandra Bialiatškého*. 5. 8. 2011; PS PČR: *Zahran iční výbor*, Usnesení č. 68, 19. 1. 2011.
- <sup>41</sup> *Schwarzenberg: Lukašenkaiv režim je diktatura, není možné ji trpět*. ČTK, 27. 1. 2011.
- <sup>42</sup> *Tiskové prohlášení MVZ k Moskevskému mechanismu OBSE vůči Bělorusku*. ČTK, 16. 6. 2011.
- <sup>43</sup> *Návštěva vyvolala kritiku poradce prezidenta Jakla, který uvedl, že role dalajlamy se přeceňuje. Jakl tvrdí, že mediální skotačení kolem dalajlamy je kým století*. ČTK, 13. 12. 2011.
- <sup>44</sup> *Vlajka pro Tibet na roce 2011*. On-line: [www.tibinfo.cz/clanek.php?id=657](http://www.tibinfo.cz/clanek.php?id=657).
- <sup>45</sup> *Český europoslanec se sešel na Kubě se zástupci místní opozice*. ČTK, 27. 2. 2011.
- <sup>46</sup> MVZ ČR: *Ministr zahraničních věcí se zármutkem přijal zprávu o smrti Laury Pollán*, 15. 10. 2011; *Prohlášení ke smrti kubánského disidenta a bývalého politického vězně Juana Wilfreda Sota Garcii*, 12. 5. 2011.
- <sup>47</sup> MVZ ČR: *Prohlášení k odsouzení bývalé ukrajinské premiérky Julie Tymošenkové*, 11. 10. 2011.
- <sup>48</sup> MVZ ČR: *Prohlášení k situaci v Tunisku*, 17. 1. 2011; *Tiskové prohlášení k situaci v Egyptě*, 3. 2. 2011; *Prohlášení k Egyptu*, 12. 2. 2011.
- <sup>49</sup> MVZ ČR: *Česká republika je trvale připravena nabídnout své zkušenosti s přechodem k demokratickému systému vládnutí. Prohlášení k událostem v Libyi*, 21. 2. 2011. *ČR je především připravena nabídnout zkušenosti z vlastní transformace po roce 1989. Prohlášení k událostem v Libyi*, 20. 10. 2011.
- <sup>50</sup> Viz např. MVZ ČR: *Prohlášení k Sýrii*, 27. 4. 2011; *Prohlášení k situaci v Sýrii*, 2. 8. 2011; *Prohlášení ministra zahraničních věcí Karla Schwarzenberga k vývoji v Libyi*, 23. 8. 2011.
- <sup>51</sup> MVZ ČR: *Prohlášení ministra Schwarzenberga k událostem v Libyi*, 29. 8. 2011.
- <sup>52</sup> *Zbraně autoritativním zemím prodávaly západní země, Rusko i Česko*. Česká televize, 19. 10. 2011.
- <sup>53</sup> MVZ ČR: *Reakce MVZ na zprávu Amnesty International o exportu zbraní do oblasti severní Afriky a Blízkého východu a na její odraz v českých médiích*, 21. 10. 2011.
- <sup>54</sup> Viz též Š. Zemanová, Šárka-Trávníčková, Zuzana: *Zájmy a zásady v mezinárodní politice. Acta Oeconomica Pragensia*, 1/2009, s. 3–26.
- <sup>55</sup> MVZ ČR: *Výsledky výběrového dotačního řízení na podporu projektů transformační spolupráce nestátních neziskových organizací a dalších oprávněných subjektů v roce 2011*, 15. 12. 2010.
- <sup>56</sup> MVZ ČR: *Výběrové řízení 2011 – severní Afrika*, 6. 8. 2011.
- <sup>57</sup> Šlo o projekty: Podpora Libye, Egypta na cestě k demokracii (Člověk v tísni), Školení trenérů: Zvyšování povědomí o demokracii (AMO), Posílení role egyptských médií v transformačním procesu (AMO), Podpora profesionálních kapacit tuniských novinářů. Viz MVZ ČR: *Výsledky mimořádného dotačního výběrového řízení na podporu projektů transformační spolupráce v regionu severní Afriky v roce 2011*, 9. 9. 2011.
- <sup>58</sup> MVZ ČR: *Výhlášení výběrového řízení na projekty transformační spolupráce v roce 2012*, 9. 9. 2012.
- <sup>59</sup> MVZ ČR: *Výsledky výběrového řízení na rok 2012*, 14. 12. 2011.

- <sup>60</sup> MZV ČR: *Česká diplomacie promíjí některým Bělorusům poplatek za vízum*, 7. 1. 2011.
- <sup>61</sup> MZV ČR: *Posílení kapacit DEMAS – Asociace pro podporu demokracie a lidských práv*, 2. 2. 2011.
- <sup>62</sup> MZV ČR. On-line: [www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni\\_vztahy/lidska\\_prava/transformacni\\_spolupr ace\\_1/index.html](http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/lidska_prava/transformacni_spolupr ace_1/index.html).
- <sup>63</sup> *Demonstranti v Praze protestovali kvůli porušování lidských práv*. ČTK, 10. 12. 2011.
- <sup>64</sup> *Organizace Amnesty International pořádá ve Varech podpisovou akci*. ČTK, 7. 7. 2011; *Nevládní organizace protestovaly u běloruské ambasády*. ČTK, 19. 12. 2011.
- <sup>65</sup> Kromě Václava Havla zemřel v roce 2011 např. Jiří Dienstbier, který v letech 1998–2001 vykonával funkci zvláštního zpravodaje Komise OSN pro lidská práva pro bývalou Jugoslávii a z této pozice se stavil velmi kriticky vůči konceptu humanitární intervence, který naopak prosazoval Havel.
- <sup>66</sup> *Havel zahájil kampaň za propuštění nespravedlivě vězněných*. ČTK, 17. 5. 2011.
- <sup>67</sup> Srv. MZV ČR: *Památce Václava Havla*, 21. 12. 2011.
- <sup>68</sup> Od roku 2010 vydává Centrum též anglicky psaný pololetní bulletin *Czech Republic Human Rights Review*.